

Mottagare
Regionstyrelsen

Information. Förslag till revidering av fyra riksintresseanspråk för kulturmiljövård i Gotlands län

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen tar emot informationen.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län inledde 2015, på uppdrag av Riksantikvarieämbetet, ett projekt för översyn av huvuddelen av de 61 riksintresseanspråk för kulturmiljövården som finns i Gotlands län. Under inledningen av 2025 erbjöds Region Gotland tillfälle att lämna synpunkter på förslag till revidering av fyra riksintresseanspråk innan det slutgiltiga förslaget skulle skickas till Boverket och Riksantikvarieämbetet. De fyra aktuella riksintresseområdena bestod av I 20 Visby, I 30 Östergarn, I 53 Buttle samt I 55 Fardhem-Linde.

Region Gotland lämnade i april 2025 ett remissvar till Länsstyrelsen i Gotlands län avseende förslag till revidering. Länsstyrelsen har nu återkopplat till regionen. I sitt svar redovisar Länsstyrelsen att synpunkterna från Region Gotland beaktats i det fortsatta arbetet och att förslagen till riksintressebeskrivningar i huvudsak har bearbetats i linje med regionens yttrande. För Visby [I 20] förtydligas bland annat synen på siktlinjer och vyer som viktiga karaktärsdrag, medan Länsstyrelsen ändrat vissa målformuleringar från ”ska” till ”bör”. För övriga områden har förslagen justerats i huvudsak enligt regionens synpunkter.

Ärendebeskrivning

Länsstyrelsen i Gotlands län inledde 2015 på uppdrag av Riksantikvarieämbetet ett arbete med översyn av länets samtliga riksintressen för kulturmiljövården. Syftet med översynen är att säkerställa att riksintressebeskrivningarna är aktuella, tydliga och tillämpbara som planeringsunderlag i enlighet med miljöbalkens 3 kap. 6 §.

Under början av 2025 fick Region Gotland möjlighet att yttra sig över Länsstyrelsens förslag till revidering av fyra riksintresseområden: Visby [I 20], Östergarn [I 30], Buttle [I 53] och Fardhem-Linde [I 55]. Regionstyrelsen beslutade den 1 april 2025 att avge ett remissvar till Länsstyrelsen.

Regionens yttrande betonade bland annat:

- vikten av tydliga avgränsningar och rättssäkra beskrivningar för att undvika oklarheter i fysisk planering och bygglovsprövning,
- behovet av att samordna riksintresseöversyner med översiktsplaneprocessen,
- vikten av att formuleringar i mål och uttryck är vägledande snarare än styrande,
- samt att de föreslagna ändringarna för Visby riskerade att skapa tolkningsproblem vad gäller siktlinjer, vyer och visuella samband utanför riksintresseområdet.

I sitt svar den 1 september 2025 redovisar Länsstyrelsen hur synpunkterna från Region Gotland har hanterats. För Visby [I 20] tydliggör Länsstyrelsen att immateriella värden inte kan utgöra uttryck för riksintresset, till skillnad från världsarvets beskrivning av det *Outstanding Universal Value* (OUV), där även sociala och funktionella värden kan ingå. Riksintresset omfattar enligt Länsstyrelsen endast de fysiska egenskaper och strukturer som gör kulturmiljöns berättelse avläsbar.

Länsstyrelsen vidhåller samtidigt sin syn på att siktlinjer och vyer, till exempel obrutna siktlinjer från ytterstaden in mot ringmuren eller domkyrkans torn, utgör viktiga karaktärsdrag och visuella samband som bidrar till förståelsen och upplevelsen av riksintresset. Myndigheten framhåller att även förändringar utanför riksintressegränsen kan påverka eller försvaga dessa samband och därmed riksintresset som helhet. Det är dock den kommunala planläggningen och bygglovsprövningen som ansvarar för hur hänsyn till dessa aspekter tas i praktiken.

Länsstyrelsen anger vidare att den pågående riksintresseöversynen redan vägts in i bedömningen av Region Gotlands nya översiktsplan. Granskningsyttrandet över planen har således delvis baserats på de ännu ej beslutade reviderade riksintresseförslagen.

För Östergarn, Buttle och Fardhem–Linde framgår att Länsstyrelsen i huvudsak har justerat texterna enligt Region Gotlands synpunkter. I samtliga fall har språkbruket i målformuleringarna ändrats från ”ska” till ”bör” för att bättre spegla vägledande karaktär. Förslagen har nu överlämnats till Riksantikvarieämbetet för beslut.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att Länsstyrelsens svar till del tillmötesgår de synpunkter som Region Gotland framfört i sitt remissyttrande. Det är positivt att språkbruket i målformuleringarna ändrats till ett mer vägledande och mindre styrande ”bör”, vilket ökar möjligheten till balanserade avvägningar mellan kulturmiljöintressen och andra samhällsintressen i den fysiska planeringen.

För Visby [I 20] kvarstår dock vissa tolkningsfrågor kring hur siktlinjer och vyer ska tillämpas i praktiken, särskilt eftersom delar av dessa ligger utanför riksintressegränsen. Förvaltningen bedömer att dessa frågor får hanteras i det löpande planeringsarbetet och fortsatt dialog.

Förvaltningen konstaterar att Länsstyrelsens översyn av riksintresseområdena är ett viktigt steg för att skapa ett uppdaterat och mer konsekvent planeringsunderlag, och att den fortsatta processen hos Riksantikvarieämbetet bör följas. Något ytterligare ställningstagande från Region Gotland bedöms inte vara nödvändigt i nuläget.

Beslutsunderlag

- Svar efter remissyttrande över föreslagen revidering av 4 områden av riksintresse för kulturmiljövård, Länsstyrelsen Gotlands län, daterad 2025-09-01
- Region Gotland, yttrande till Länsstyrelsen Gotlands län, daterad 2025-04-01
- Remiss angående förslag till revidering av riksintresseanspråk för kulturmiljövård, Länsstyrelsen Gotlands län, daterad 2024-10-22
- Områdena – Länsstyrelsen Gotlands län, förslag till förändringar inom aktuella riksintresseanspråk, inkom 2024-10-24
- Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-10-21

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Miljö- och byggnämnden